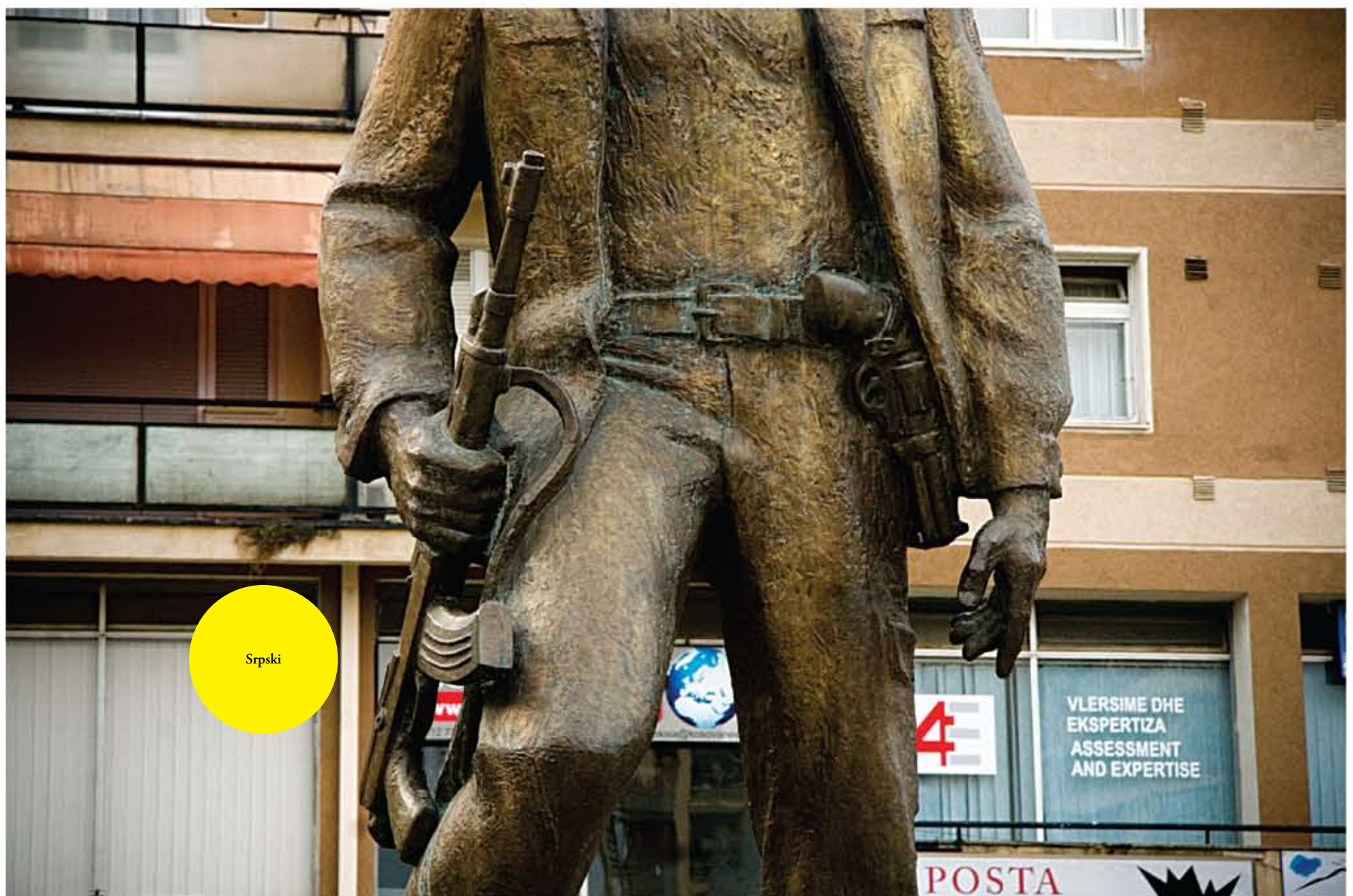

Pogledi: Vështrimet: Views:

Susret ličnih istorija Srba i Albanaca
Takimet e historive personale të serbëve dhe shqiptarëve
Personal histories of Serbs and Albanians

Stadion u Pribini 2010.

Koerška Elektroenergetika Koperenja 2010.

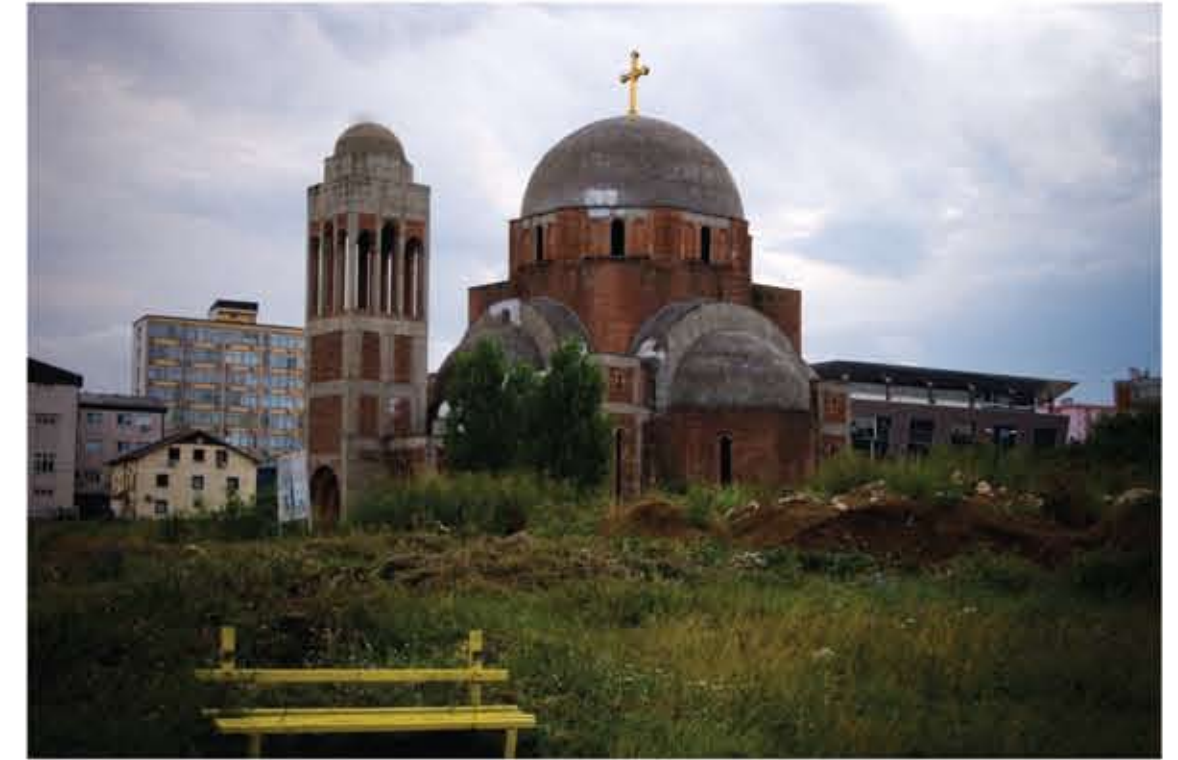
Sih obnavljanje kule - Grabovica 2010.

Zastave ispred Hotela Grad - Pribina 2010.

Biblioteka e Prishtinës 2010.

Parokshia e re e Shën Spasit në Prishtinë 2010.

Misazeti i Prishtinës 2010.

KFOR Shërbimi i Prishtinës 2010.

Grad u Pribiti 2010.

Prodanica u Pribiti 2010.

Stipska kuća u Grahovcu

Zel monastira Orčinica 2010.

Pogledi: Susret ličnih istorija Srba i Albanaca

Članovi Asocijacije Kulturalnosa iz Novog Sada i Multimedia Centra iz Prištine intervjuisali su tokom leta 2010. godine srpsko i albansko stanovništvo sa Kosova, istraživši njihove uspomene, poglede na svet i razmišljanja o budućnosti. Putovanje i boravak na široj teritoriji Kosova zabeleženi su fotografijama koje prikazuju autentičnu atmosferu svakodnevnog života.

Verujemo da jedan od glavnih uzroka nerazumevanja, nepoverenja i mržnje između naroda leži u podleganju štetnim generalizacijama i stereotipima. Zbog toga je osnovni cilj ovog projekta uspostavljanje kulturne komunikacije između Kosova i Srbije, čime se revitalizira dijalog koji je u višedecenijskoj stagnaciji. Istraživanje usmene istorije "običnih" ljudi kroz njihove lične priče i ispovedi, ujedno je i razotkrivanje naše međusobne istorije. Ova saznanja pružaju nam mogućnost da sprovedemo kritički osvrt na naše identitete u izgradnji i time učinimo korak ka dubljem razumevanju života dva naroda.

Nastavak projekta u 2011. podrazumeva stvaranje pozorišnog komada inspirisanog intervjuima, koji prikazuje odnose između Albanaca i Srba sa Kosova, njihove sličnosti i razlike.

Hotel "Victory" u Prištini 2010.

Izgled u Prištini 2010.

Intervju 01.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Koji su tvoji lični motivi zbog kojih si došla na Kosovo?

Radi se o izazovu pre svega, poslovnom i životnom. Ovo je jedna jako dobra škola, jako kritično mesto za život, u kome ljudi, hteli ne hteli, postaju paranoični. Moraš biti stalno na oprezu, i to je nešto što te gura dalje da radiš. Nijedan dan ovde ne može da ti bude dosadan. Ja nisam znala koliko ću ovde ostati, ni koliko ću se baviti ovim poslom. Prvi rok koncert ikada napravljen ovde (u Gračanici), organizovala sam ja, kada sam došla. Evo, već dve, dve i po godine se to ovde dešava. Ovde su mladi navikli na ono što im se nudi, nikakva mogućnost izbora, ne postoji pozorište, ne postoji bioskop, ne postoji sportska rekreacija. Dakle, nemaju ništa. Pre dve godine pojavio se Internet i to je neki vrhunac. Nikakav drugi prostor im nije ostavljen. Prepuštaju se alkoholu jako rano. To im je jedini vid zabave i primorani su da slušaju narodnjake jer je to jedino što im se nudi. Najgore je to što su upali u neku vrstu letargije i taj način života prihvatili kao normalan. Oni ne znaju za bolje, mnogi od njih nisu nikada odavde izašli. Njima je normalno da se puca na sred ulice, nema nikakvog stresa i te nenormalne stvari su postale normalne. Normalno ti je da nemaš struje, da nemaš vode, da nemaš elementarne uslove za život. Nepravda je ovde usvojena kao normalna.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Da li si došla u kontakt sa nekim ljudima koji su u srpsko-albanskom, mešovitom braku?

Ni ranije nije bilo puno mešovitih brakova, ali su se porodice poštovale međusobno, odlazili su na slave, na Bajram. Što se tiče Srba to možda i ne bi bio veliki problem, ali albanske porodice su time morale odstupati od svoje tradicije. Ranije su Srbi bili mnogo fleksibilniji, a sada bi retko koji otac pristao da mu se ćerka uda za Albanca, čak i da se bavljala sa njim.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Koje ličnosti se ovde u Gračanici najviše poštuju među srpskim življem?

Onaj ko ti daje posao i onaj ko ti nešto stavi pod jastuk taj je za tebe poštovan. Kada pitate ljude koji su dobili posao u opštini i koji su odlučili da priznaju ovu državu, oni će sigurno reći da je njihov gradonačelnik neko ko je pošten i koji je mnogo uradio za ovu opštinu. Ovde je problem sa ljudima to što osećaju određenu vrstu straha. Čak i protiv onih koji čine negativne stvari neće nikada prijaviti mito, zato što se plaše da će ostati bez posla.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Koje je tvoje generalno mišljenje o Albancima, a koje o Srbima, iz objektivnog ugla?

Ima dosta dobrih ljudi, ali je potpuno drugi mentalitet u odnosu na ostatak Srbije. Živeli su u takvoj sredini, sa Albancima, i poprimili su jedni od drugih svašta. Imali ste jedno izmešano društvo, zato mnogi ljudi u Srbiji kada čuju da je neko sa Kosova kažu da je Šiptar, nije bitno što je Srbin, nego je to asocijacija na ljude koji žive ovde. Jako je teško generalizovati. Srbi su povodljivi, pohlepni, kad to kažem to zvuči teško, ali mnogi su zloupotrebili ovu situaciju radi lične koristi. Inače su vrlo tradicionalni, patrijarhalni, sa nekim normama koje su oni sami konstituisali. Što se Albanaca tiče, moje lično mišljenje je da je to jedan polucivilizovan narod, sa izuzecima, ali generalno govoreći narod koji jako teško usvaja neke socijalne, kulturne tekovine i norme koje su potrebne, nešto što ti omogućava da ti život bude lepši. Počevši od dubreta, nekih sitnih stvari, nemaju nikakav odnos prema tome - jednostavno su bahati. Evo ti jedan tipičan primer kako oni rešavaju određene probleme. Priština je grad bez reke. Kroz Prištinu je nekada prolazila reka, ne velika, više kao neki kanal, potocić. Jako je bitno da neki grad ima vodu, bilo kakvu. Tada je ceo grad imao vodu koja je prolazila kroz centar. Međutim, pošto su svi bacali dubre u reku, tu je bilo toliko dubreta da nije bilo govora da se to očisti, nego su oni to zabetonirali i napravili šetalište. Osim izvorišta, koja su negde na periferiji Prištine, tamo više nemaš vodu.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Koje osobine poštuješ kod Albanaca?

Doslednost i ljubaznost. Stari Albanci su jako dobri domaćini i to je stvar neke kulture koja se nosi iz kuće. Takođe, ako ti je neko obećao pomoć, ti ćeš pomoć dobiti bezuslovno. Kada se da reč, ona se jako poštuje. I danas imaš tih slučajeva gde će pre Albanac da ti uradi neki posao, dok će Srbin gledati da te zezne.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Imaš li nekih bliskih prijatelja koji su Albanci?

Ja sam upoznala jednog Albanca koji mi se mnogo svideo, i što se mene tiče, ja bih se sa njim bavljala. On je bio zaljubljen u mene, ali nije mogao da bude sa mnom, jer bi ga familija linčovala, prijateljli takode.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Šta misliš o odnosu Srbije prema Kosovskim Srbima?

Pet stotina miliona evra je stiglo, ili je bar krenulo prema Kosovu u poslednjih deset godina. To se nigde ovde ne vidi, putevi, infrastruktura - čao, dovidenja! Imaš sa druge strane porodice koje su zaposlene u javnim institucijama, svi rade, dobijaju po dve-tri plate. Fiktivna preduzeća... Sve je na tom državnom nivou.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Misliš li da će ikad doći do pomirenja Srba i Albanaca?

Za to je potrebno nekih 20 godina, da dođu neke nove generacije, da bi mogli da pričamo o tome. Može da postoji tolerancija, ali ne i ono iskreno poverenje, jer to je jedan civilizacijski proces gde je potrebno da produ bar dve generacije da se ljudi očiste pre svega od ratnih trauma da bi mogli da eventualno razmišljaju o tome.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Kakva je situacija sa Gračanicom?

Nedavno smo bili na EXIT festivalu u Novom Sadu, jedan dečak je trčao da se kupa u 8 uveče. Ja mu kažem "stani, ići ćemo posle svi zajedno", i on onako mahinalno - "nestaće voda!". Ne mogu da veruju da ima vode ceo dan, ima struje ceo dan, nešto što je tebi ovde luksuz. Isto tako kad se radi o nekom kulturnom životu. Uspela sam uz pomoć svojih prijatelja, da ih izvedem van granica Kosova, da im stvorim bar neki prinudni duh grada, da se osećaju kao deo civilizacijske urbane sredine, da mogu da pogledaju neku predstavu jednom mesečno, da mogu da odu na rok koncert, da ne slušaju muziku samo preko interneta, jer mnogi nisu imali priliku da vide koncert uživo, da izgrade svoj muzički ukus. Teško ih je aktivirati, jer prvo moraš da ih teraš da nešto rade, bez obzira što je to za njihovo dobro. Drugo, odmah pitaju ima li tu nekih para, pošto se ovde sve vrti oko novca. Želim da ih izvučem iz ovih kockarnica, kladionica, jer to im je jedina zabava. Samo u Gračanici imaš 20 kladionica koje su pune svaki dan, tamo idu čak i deca iz osnovne škole

Intervju 02.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Reci mi, jesu li Srbi i Albanci išli zajedno u školu?

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Ne! U školi su bili samo Srbi i Romi, cigani ih mi zovemo. Sa njima smo išli u školu a sa šiptarima ne. Sa šiptarima nisam imala nikakav kontakt.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Jesi li imala probleme, ili doživela nešto loše od strane Albanaca?

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Jesam. Od jedne šiptarke. Naša snaša trebala da se venča. A oni naišli, ispade pizdarija. Ja njima kažem: "a niste morali sada da smetate, vidite da je svadba, more?". A ona će meni: "more, maš", i bam! Potukli smo se svi. Došla policija, uhvatila šiptara i oterala ga. Posle toga nisu smeli bez pratnje da produ kroz Gračanicu, jer mi imamo običaj da im skinemo zastavu. Oni izadu i jure da im vratimo zastavu. Ja sam jednom skidala, drug me je naterao. Ja kažem: "ja ću da skinem ali ko će da me brani?". On kaže: "skinu, ne sme ti niko ništa". I ja uzmem zastavu. Jednom je bila televizija da snima kako palimo albansku zastavu.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Da li se nadaš da će sve biti dobro u životu ili se pribojavaš lošeg?

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Ja se ne bojim ničega, samo boga. Ja sam išla u Pečku Patrijarsiju sama, bez pratnje. Ja u Prištinu idem sama u prodavnicu.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Jesi li optimista?

Ne znam šta to znači. (stidljivo)

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Šta ti generalno misliš o Albancima?

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

O Albancima? Da dode samo 5 minuta. Što kaže Legija "samo jednom da upadne srpska čizma. Ništa drugo, dajte mi samo 5 minuta da dodem na Kosovo, nijedan Albanac posle 24 časa ne bi ostao". Samo da dode srpska vojska ovde. Ima i dobrih Albanaca, valjda. Najviše se ovde na Kosovu i Metohiji švercuje. Sve. Droga i prostitucija, uglavnom preko Makedonije.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Kako bi volela da se vlast ponaša prema Srbima ovde na Kosovu?

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Pa, jedino da se nade jedan zajednički jezik, da se Srbi i Albanci slože da bi se kao nekad živelo. Turska je držala 500 godina, a opet je bilo srpsko. Opet će i ostati srpsko. Ovde su majka devet Jugovića, Miloš Obilić, Car Lazar, i opet je srpsko. Jer ovo Kosovo, ono je puno krvi.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Na koji način onda zamišljaš sporazum?

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Ovo je uvek bilo srpsko i uvek će ostati srpsko. Postepeno, oni nama sad donose robu ovde, hleb i sve.

Ovi naši odlaze u njihove tržne centri u Prištini, kažu da je jeftino.

Intervju 06.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Možete li za početak da se predstavite?

Imam 32 godine, iz Dobrotina sam. To je srpsko selo gde živi oko 1200, 1300 Srba. Roden sam u Lipljanu, to je mali gradić gde je nekada živelo 98% Srba, na žalost danas živi oko 300. Ljudi su prodali svoje kuće i svoja imanja.

Da li ste imali neku veliku ljubav u tom periodu života?

Odmah posle srednje škole. Ja sam bio upucan i ležao u bolnici, na ortopediji. Tu je bila jedna medicinska sestra, slatka, čiji sam bio najmlađi pacijent u bolnici u Prištini. Mi se tu zblížili i bili zajedno dok sam ja ležao u bolnici i spavali zajedno, 21 dan. Meni noga bila u gipsu i ja sam bio sa njom. Ja sam bio upucan u nogu. Odmah prvog dana posle operacije, ona je došla mene da obide, i uzela da radi noćnu smenu. Ja nisam znao, ja sam mislio da je Srpkinja, prvi put. Međutim, pričalo se o tome. Rekli su mi kasnije da je Šiptarka. Prekinuli smo vezu tako što sam izašao iz bolnice. Išao sam posle još par puta kod doktora na kontrole, a u stvari išao zbog nje. Tajno smo se nalazili u hodniku, u sobi u kojoj su pacijenti, 10-15 minuta i beži. Dosadno je postalo.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Kada bismo poslednjih nekoliko decenija podelili na 3 perioda; pre Miloševića, za vreme i posle, uporedite vaš životni standard u tim periodima. Kakvi su bili uslovi za rad, na primer?

Vidi, da nije bilo Miloševića ne bi se ni jedan Srbin zaposlio. Albanci su radili. Srbi nisu mogli da rade čak ni u rudniku. Moj čale je bio vozač u rudniku. Imao je skromnu platu. Brat nigde nije radio. E onda kad je Milošević stupio na vlast, tada su počeli Albanci da napuštaju svoja radna mesta, Srbi su počinjali da rade.

Šta je vas zadržalo na Kosovu?

Neka nada da ću naći posao kod stranaca, pare najviše. Meni tata prima penziju oko 30.000 dinara, majka nikad nije radila i prima 50 evra od Kosovske institucije, brat radi u opštini, snajka isto. To je Opština Gračanica koja se finansira od Vlade Kosova. Ja ih zezam kako ih plaća Hašim Tači. Nju briga. Ona još prima i minimalac iz Srbije. Dobijaju minimalac iz Srbije i dobijaju drugu platu od Vlade Kosova. Da, oni imaju dve plate.

Kakvo je vaše mišljenje o Albancima?

Znaš kako, dosta mojih rodaka je stradalo. Albanci imaju svoj cilj a to je nezavisno Kosovo, a ja to ne mogu. Da uzmem njihov pasoš i ličnu kartu, ne mogu. Ali u drugu ruku, Srbi su halapljivi. Ponekad će te pre izneveriti Srbin nego Albanac. Ja se zato čuvam od prijatelja a ne od neprijatelja. Ja se šišam kod Albanca, popijemo kafu ponekad. Ja trgujem u šiptarski butik. On meni da i popust. Ja sam ih upoznao tek posle rata i oni su sasvim OK, samo što imaju taj svoj cilj - nezavisno Kosovo. O tome sa njima ne pričam, mada ima sa kim se šalim. Mada kažem, kad su ekonomija i trgovina, tu je saradnja potpuna.

Šta vi mislite, kakva budućnost predstoji Kosovu?

Srbija neće hteti još dugo da nas plaća. Pitanje je dana kada će nas otkaćiti. Brzo ćemo svi mi morati odavde da se selimo. Ja imam neku zemlju i kažem mojima da je prodamo. Moj čale je hteo da proda kuću za 2 miliona evra. Eeeej, znaš ti koliko je to para?! I svi misle da će doći neko vreme, srpsko. Nema bre, ovdje je nama karijera završena. Mene ne zanima. Ja ću da prodam. Neću ceo život biti direktor. Samo da dođe adekvatan kupac. Mene ne zanima ko su oni i šta su. Voleo bih da odem u Španiju. Mada i Italiju obožavam. Ma znaš bre šta je inostranstvo za mene. Srbija! Gde sam ja išao? Nigde! Ajde da kažem i Crna Gora. Mene kad neko pita gde si bio ja kažem u Srbiji i u Crnoj gori. Još? Može da bude i Vojvodina u pitanju. Pitanje je dana kada će se i ona otecpiti.

Intervju 07.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

U nastavku ovog teksta možete pronaći odgovore na pitanja koja su postavili naši čitatelji.

Počnimo od toga gde si rođen?

Živim u Čaglavici, ali sam rođen u Kosovskoj Mitrovici, ali nikada nisam tamo živelo. Tako da sam odrastao u Čaglavici, to je malo mesto pored Prištine. Živeo sam tamo sve vreme sa kratkom pauzom od 1999-2002. godine, tada sam bio u Kragujevcu. Tamo sam završio osnovnu školu, pa sam se opet vratio ovde na Kosovo i završio srednju. Sada studiram engleski jezik i književnost ovde.

Kada si shvatio da želiš nešto da uradiš kako ne bi imao taj uobičajeni serijski život?

Bio je period sredinom 2003. kada nismo imali u selu struje mesec i po dana uopšte. To je bilo po svim televizijama tada... Nama je bilo bezveze i dosadno, život nam se sveo na to da idemo u školu, posle toga vraćaš se iz škole. Pošto rano ujutru idemo, prespavaš celo popodne. I onda šta, uveče nema struje, nema nikakvih zanimacija... I mi smo došli na ideju da skupimo neku grupu ljudi, da se bavimo pozorišnom umetnošću, da spremamo neke predstave. U početku uopšte nismo planirali da to ide na neki viši nivo. To je bilo - hajde da se organizujemo, vežbamo, pa neka bude na kraju i u rangu ovih školskih priredbi. Ali vremenom smo okupili dosta ljudi.

Kakva su tvoja sećanja na detinjstvo?

Znaš, nisam ja imao puno dodira sa tom situacijom pre, nego kasnije. Ja sam bio tek 5. razred osnovne kada je počelo bombardovanje. Primećivao sam jedino te sitne stvari. Na primer, kod nas je uvek bilo takvo pravilo, iako je selo na četiri kilometra bilo od grada, ja kao klinac, mogao sam jedino sa roditeljima da odem do grada, ako trebamo nešto da kupujemo. Ali je standardno bilo - svuda pazi šta pričaš. Kao, svuda ima mnogo Šiptara... tako ih zovu... Sada sam naučio sebe da govorim "Albanci". Takav je nekako bio odnos između etničkih zajednica. Svako nešto skriva... A '98 je dosta bilo zeznuto... Tada nam roditelji nisu dali da se šetamo. Tada su bili teroristički napadi, bila su popularna kidnapovanja. Ljudi tada nisu slobodno išli po Prištini u kasne sate. Kada je trebao neki šoping da se obavi, sve se radilo preko dana. Dok recimo sad... Dobro, ja možda zato što znam engleski mogu svuda slobodno da se krećem... Mogu čak u deset uveče da izadem u Prištinu. Ali to se ne dešava toliko često, iz prostog razloga, ne zato što imam neku bojaznost da odem tamo, već nemam društvo tamo. Mogu lažno da se pravim neki Englez, Škot, šta već... pa će me provaliti na akcentu. Ili da budem neki drugi internacionalac, tipa Hrvat, Bošnjak, to sad ovde super prolazi! (smeh) I kod devojaka koje su Albanke, mnogo bolje prolaziš ako si Bošnjak ili Hrvat... Ako si Srbin, to je odmah drugačija situacija, bez obzira na tvoje ponašanje. Ali verujem da je tako i obrnuto.

Kako je tada izgledalo druženje?

Tada je bilo najbolje druženje! Nakon bombardovanja dolazi KFOR i UN. Sve je to nekakvu drugačiju notu dobilo... situacija je bila sve gora i gora. Pa su se onda i ljudi naglo iselili. A moje selo je baš kod puta koji je magistrala Skoplje-Priština, i onda svi uspur koji su išli gore za Srbiju morali su tim putem da produ. Na primer, Izbeglice iz Uroševca, oni su svi tuda prolazili, i ta slika mi je ostala zapečaćena, kada su kamioni, traktori prevozili ljude... a mi smo ostali i dalje. Pristup Prištini u tom trenutku nije postojao. Pošto su vojnici KFOR-a u tom trenutku bili toliko pogubljeni da oni ne znaju gde su došli, šta treba da rade... Čak smo imali neke iskrene razgovore sa KFOR-om gde su oni nama rekli da su došli ovde zato što su čuli Srbi kolju, grizu, vade oči.... Nije im uopšte bila primarna stvar zaštititi ljude kao ljude, nego zaštititi ljude od Srba. To je mnogo vojnika KFOR-a reklo...

Kakvo je tvoje mišljenje o Albancima kao narodu?

Ispricao sam ti o samom konfliktu, i kako je to sve bilo. E sada ako pričamo o civilnom društvu... Imam dobru sliku o Albancima. Albance sam upoznao u tim peace kampovima, onako da ih detaljno upoznaš kao ljude a ne kao drugu etničku grupu i kako god. Jer, kad sa nekim provedeš 10-15 dana, maska se skida na 3 dana ili posle prvog pijanstva. Uvek sam težio ka tome da pre upoznam ljude nego etničke grupe.

Da li misliš da će se Kosovo možda podeliti?

Ljudi su još uvek podeljeni. Ali u biznisu saraduju, među poslovnim partnerima niko ne gleda ko je šta nego gde ima novca. Ima nade da će ovde biti super, ima nade ako hoćeš lepo da se organizuješ možeš dosta i da zaradiš, samo ljudi da se nauče da je posao ono što treba da odradiš a ne koliko ti smena traje. Sad su regulisali i struju, ima struje. Problem je još uvek voda ima je samo par sati krećem u mom selu.

Što se tiče papira, da li ti možeš da putuješ? Da li si putovao uopšte ?

Ja i dalje imam srpsku ličnu kartu, vozačku dozvolu i jugoslovenski pasoš. Nemam kosovsku ličnu kartu. Nisam uspeo to još uvek da sredim iako po Srbiji kruže priče da možeš da je dobiješ samo ako tražiš, ali nije to baš tako. (smeh) Nama su kosovska dokumenta potrebna jer evo, na primer, ja uskoro neću moći da primim platu. Recimo ja ovaj lokal hoću da radim, hoću da plaćam poreze, sva smo dokumenta prijavili ali je problem jer mi treba kosovska lična karta da bi mogao da registrujem biznis. Na svu sreću moj stariji brat ima UNMIK-ovu dokumentaciju i sa tim smo mogli. Ja recimo ne mogu da primim platu, nemaju ljudi gde porez da mi uplate ako nemam kosovske dokumente. To su po meni mnogo veći problemi od svega ostalog, kao i bezbednost naravno.

Šta je u tebi 2004. godine prevagnulo da ostaneš?

Rešio sam da se borim protiv toga šta nam se nameće, a i živelo sam tri godine u centralnoj Srbiji i nije mi baš ni tamo bilo ništa mnogo bolje. Gore mi psuju majku šiptarsku, a ovdje srpsku. Gore u Kragujevcu sam imao baš dosta cimanja zato što sam s Kosova. Mada, razumem i te ljude, i tako se živi loše i onda dođe neko sa Kosova ko je prodao svoju imovinu i dođe kao izbeglica sa milionima.

Intervju 08.

Uspomene na period detinjstva

Kakve su Vam uspomene na period detinjstva?

Sazrevanje i detinjstvo na Kosovu je uvek bilo stresno ... Jedno od mojih najranijih iskustava je to da smo od malih nogu znali da živimo sa drugom decom koja su ista kao mi, ali koja su nešto drugačija i različitija od nas. I uvek sam se pitao zbog čega su deca drugačija od nas, kad su deca – deca. Ali vremenom sam saznao to. Različitija su od naše dece po jeziku, po veri, a ponekad i po ponašanju. Išao sam u školu “Vuk Karadžić” u Gnjilanu gde je bilo četiri odeljenja u kojima su pohađali nastavu Srbi, Romi i muslimani. A bilo je 28 odeljenja na istoj godini koja su pohađali Albanci. Devet godina sam učio albanski jezik, kao nematernji jezik, što mi je jako drago i žao mi je što sam ga zaboravio. Jer, dok sam živleo na Kosovu, čak sam ga dobro govorio i razumevao, ali vremenom, kako sam otišao da živim i radim u Beogradu, to je iščilelo. Eto to su neke stvari koje su za mene tada bile fascinantne da na jednu godinu ima toliki broj albanskih odeljenja a toliko mali boj srpskih odeljenja. To se vremenom, naravno, smanjivalo...

Da li ste se družili sa decom albanske nacionalnosti?

Naravno da jesam. Govorim o periodu 1974-84. Znači taj neki period od nekih desetak godina, kada sam ja počeo da spoznajem svet oko sebe. U mojoj ulici sam imao drugare koji su Albanci, sa kojima sam se družio, igrao fudbal... tako neke dečije bezazlene igre. I nikada to meni nije predstavljalo problem, kao, oni su Albanci i ja neću da se družim sa njima. Ali vremenom je to počelo da se odvaja. Naročito posle 80-tih godina, kada je otišao naš “veliki vođa”. Ali, odnosi su uvek bili naregnuti. Uvek je postojala doza rezerve... Ja sam ‘85 otišao u vojsku u Novi Sad. Za mene je Novi Sad bio otkrovenje, jer sam na ulicama Novog Sada tada mogao da čujem desetak jezika, da vidim desetak različitih crkava, da vidim različite kulture... tako da je to u tim mojim ranim godinama jako pozitivno uticalo na moje razmišljanje uopšte o suživotu sa različitim ljudima, koji su isti ljudi ali su različite vere. 1986. godine sam došao na studije književnosti u Prištinu. I prvi moj šok je bio, a to sam već iskustvo imao u Gnjilanu - podvojenost na korzou! Tada je bilo aktuelno da ljudi izlaze na korzo. Da šetaju predveče, kada se dan smiri, ljudi se doteraju, izadu da se vide, i onda se šetaju. S jedne strane Albanci, s druge strane Srbi. Onda, svako ima svoj kafić. Albanci su odlazili u svoje kafane i kafiće, mi smo odlazili u svoje. I tada sam shvatio da jedna takva atmosfera neće dugo potrajati. Naravno, to se i pokazalo ‘88 kada je Slobodan Milošević došao na vlast, pa se to pokazalo i ‘89 kada su Albanci "svojevoljno" napustili ogromne firme i preduzeća. Naravno, pod nečijom direktivom. Da li je to tadašnja albanska vlada u egzilu naredila ili da li je to naredio neko odavde, ja to ne znam...

Da li se sećate perioda stare Jugoslavije, da li su ipak postojala neka trvenja među narodima?

Naravno da su postojala ta trvenja, ali tadašnja komunistička partija Jugoslavije je sve to vešto prikrivala. Pojedini narodi, koji do pre 2. Svetskog Rata nisu imali nikakav intelektualni pokret su vremenom dobili svoje univerzite, dobili su svoje škole, svoje doktore nauka, dobili su svoje lidere. I onda su shvatili da tu leži njihova šansa i njihovi večiti istorijski snovi o stvaranju nekih svojih državica, teritorija...

Kakvi su bili Vaši snovi kada ste bili mali?

Kad sam izašao iz vojske ‘86, nisam ni sanjao da ću ponovo morati da oblačim nekakvu uniformu ili da će me neko uopšte pozivati da ja uzimam ponovo to oružje u ruke. I to je ono što je stušilo sve moje snove! Moji snovi su u poslednjih 20 godina veoma fleksibilni - od danas do sutra! Snova više nemamo zato što smo 20 i više godina, uljuljkivani da živimo kao da rata neće biti nikada - a da se spremamo da će rat biti već sutra! E to je ono što smo mi imali kao svakodnevnu dozu droge na kojoj živimo. Više smo imali straha, a kad snove zamene strahovi, onda je to strašna stvar!

Kakvo je bilo materijalno stanje Srba na Kosovu i kakvi su bili uslovi za rad 1999. godine?

Albanci su ‘89 dobrovoljno, svojevoljno, ponavljam bez ikakvog pritiska, napustili firme. Na ta mesta su došli Srbi. Onda je Sloba rekao da će svuda zaposliti Srbina. Da li je on znao da piše, čita, da li je imao jednu nogu ili bez oka, to nije bitno. To je bilo fatalno za Albance tada ali se kasnije ispostavilo vremenom da je to bilo fatalnije za Srbe jer nakon 10, 15 godina vi imate sada sasvim obrnutu situaciju.

Kada bismo podelili vreme na pre Miloševića, za vreme i posle, uporedite kome je kada bilo bolje.

Za vreme Miloševića, Albanci su bili uskraćeni za mnoge stvari a posle Miloševića smo mi ostali uskraćeni. Srbi su ovde sad postali bukvalno progonjene zveri. Pravo i zakon na Kosovu nisu identični za jednog Albanca i za jednog Srbina. Srbi su saterani u getoe, saterani u ruralne sredine gde prosto vegetiraju. Srbi nemaju ni jedan grad pod svojom kontrolom, niti mogu slobodno da šetaju, da rade, da se razvijaju i to je taj efekat bumeranga koji smo doživeli. Imao sam drugaricu čiji je tata bio milicioner pa je redovno dolazio ovde, ona nam je šapatom uvek govorila “ej, nešto se dešava u Prištini, Albanci demonstriraju, pobiće nas”. I za ovih 45 godina mog života, ja sam doživeo hiljade krvavih četvrtaka, hiljade krvavih petaka, sve najave. Od straha ljudi počnu da šapuću kako će nas ovog četvrtka svi Šiptari poklati, da će to biti krvavi četvrtak, krvavi petak, pa će krenuti da nas siluju, seku, i to se stvarno i desilo ovih zadnjih 10 godina. Mnogo je ljudi stradalo, mnogo je ljudi nestalo.

Kako je izgledao ponovni kontakt sa Albancima te 2005. i 2006.?

Prvi kontakt sa Albancem, nakon svih tih dešavanja, bio je sa čovekom iz moje struke. Slučajno sam preko jednog drugara koji je Slovenac iz Kanade došao u kontakt sa čovekom koji je dramski pisac. Ja sam do tada, kao čovek koji se bavio tim umetničkim delatnostima, bio u senci, jer iz prostog razloga, u pozorište I bioskope nisam mogao da idem, sve ono što je meni bilo neka duševna i duhovna hrana. I čovek mi je ispričao da poznaje jednog Albanca koji radi u pozorištu i koji bi voleo da napravimo jedan projekat, jednu predstavu o ljudima koji su kidnapovani. Ja sam pristao jer sam na neki način želeo da prekinem to ćutanje i odobravanje onoga što se dešava. Kada mi je ispričao svoju ideju, ja sam oberučke prihvatio da se nađemo i dogovorimo. Taj jedan detalj nikada neću zaboraviti. On je kao mladi čovek, to je bilo pre 6 godina, živleo u jednom malom stanu u centru Prištine i imao je gitaru. Ja sam uzeo tu gitaru u ruke i odsvirao sam “Balkan” od Džonija Štulića. On je ustao i rekao “Čuti! Nemoj da moje komšije čuju srpsku pesmu ovde”. Ja sam mu rekao “Pa to nije srpska pesma, to je Hrvat napravio”. To nikada neću zaboraviti. Onda sam odložio gitaru i nastavili smo da se bavimo pisanjem. Ja sam kod njega primetio tu hladnokrvnost. Albanci nisu hladnokrvan narod, oni su veoma topao i plemenit narod, a kada primetite da je on hladan, znajte da on ili ne poznaje dovoljno Srbe ili ne želi da ih upozna. Vremenom se to iskristalisalo jer smo shvatili da smo ljudi koji su svesni da se bave stvarima koje su bitne za nas. Plod tog našeg susreta je nekoliko zajedničkih predstava, čak i jedna knjiga koju smo zajedno napisali.

Intervju 09.

Uspomene na period detinjstva

U osnovnoj školi mi smo bili jedan srpski razred sa sedam albanskih razreda u istoj školi. Moja sećanja na osnovnu školu su bile tuče, neravnopravne tuče, i to je bilo na nacionalnoj osnovi bez izrazite nacionalne mržnje. To je išlo po “difoltu”. Ja sam rođen u konfliktu, ja ne znam šta je normalno. Ne znam šta je normalno, ako nije konflikt kad ne palimo jedni drugima kuće ali se mrzimo.

Je li znaš ko je Faruk Begoli?

Znam ko je. Čekaj, da li je on neko vreme bio direktor pozorišta? Znam ga iz perioda glume onda dok je bio ćelav, glumio nekog mafijaša. Znam ga sa tih nekih albanskih postera 1999. godine. Sad nisam siguran da li je on bio direktor pozorišta u periodu posle 1999. godine, sa kojim je jasno imao ispisan naziv “Adem Jašari” i zabranjen ulaz Srbima. E ako je to taj čovek, a možda jeste, ne poštujem ga kao menadžera jedne javne institucije. Kao glumca osrednji, baš ne znam, osrednji, ništa posebno, ali eto on je jedan od tri najpoznatija albanska glumca.

Kada je počelo bombardovanje bio sam u Prištini.

Da li si bio ikad u bliskim odnosima sa nekim od Albanaca?

Prijateljske odnose nisam imao. Prijateljstvo je nešto iskreno i trajno a ja nisam imao iskreno i trajno ni sa kim od njih. Radio sam i išao na pivo, ali se razgovor svodio samo na priču o kolima, ribama i ne znam o čemu, a to nije iskren odnos. Jedino da se lažemo, ako hoćemo.

Šta bi rekao o osobinama Albanaca?

Ne mogu da kažem ni da poštujem niti da mrzim tu osobinu, ali to je tako, ta njihova solidarnost. Ja bih to nazvao drugačije, jednoumlje. To je nešto što istovremeno poštujem i smeta mi. Sad, možda bih ja voleo da su Srbi solidarniji, da se ponašaju mnogo solidarnije nego što se ponašaju trenutno.

Šta misliš, da li će biti pomirenja između ove dve zajednice na Kosovu?

Pomirenje u smislu međusobnog poverenja i prihvatanja različitosti, prihvatanja jednih kao takve jedinke, ne vidim. Jedino da se lažemo.

Kako vidiš budućnost ovog prostora?

Budućnost crnu, crnu kao što i jeste, kako što je i bila, takva će i dalje biti - crna.

Intervju 10.

Uspomene na period detinjstva

Uspomene na period detinjstva

Uspomene na period detinjstva

Ja stvarno, stvarno nikad nikakav problem nisam imao. Toliko su me voleli drugovi i dan danas se čujemo i družimo se. Nekad i ne mogu a nekad i mogu, odem i vidim se sa njima, ali mnogo mnogo uspomena imam i to je ono nešto najlepše što bi se reklo. Nikad nikakav problem nisam imao.

Da li je ovaj sukob promenio išta?

Kako nije, promenio je mnogo toga. Sve ono što smo mi u poljoprivredi radili kući mogli smo da prodamo. Sad i ne možeš. Mi smo živeli od toga, radili su i čale i majka, ali mnogo bolje i mnogo normalnije se moglo raditi i živeti pre sukoba što je i normalno.

Jesi li bio blizak sa nekim Albancem?

Nisam. Mi se iz Čaglavice nismo mešali, nismo imali kontakt sa njima. Kao narod, nezgodni su ti Albanci...

Šta kod Albanaca poštuješ a šta te odbija?

Sad je trenutno bolje, sad ti možeš da odeš u Prištinu. Ja ne pamtim da je bio neki incident zadnje dve godine

Intervju 14.

14.12.2017. godine

14.12.2017. godine

Osnovnu školu sam završila u Prištini, ali nikad nisam imala priliku do posle rata uđem u školski objekat u kojem sam učila. Ja sam bila upisana u školu "Faik Konica", ali su u toj školi uvek učili samo Srbi, a ja sam pohađala četiri godine osnovne škole u poslepodnevnoj smeni. Znači, uveče sam išla u školu "Naim Frašeri". Bila su samo dva razreda upisana u školu "Faik Konica". Jedan razred je imao 9 učenika a drugi 11. Razlog što smo išli uveče je bio samo taj što smo bili Albanci. Završili bi predavanje u 20:00, 21-00 časova, i sećam se da nas je učiteljica uvek ispaćala u redu po jedan, do kuće, jer je bilo mračno, posebno tokom jeseni i zime.

Rasla sam sa strahom glasne muzike na albanskom jeziku, uvek, na svakom prazniku, bojeći se da pojačam muziku.

Posle 17:00, nije bilo šanse izaći. Sećam se da smo počeli da igramo lastiš, samo na balkonu, i to samo danju. Kad bi videli policajce na ulici, mama bi nas uvek vratila unutra.

Tokom rata, dobro se sećam noći kad smo spavali odeveni, nismo se trudili da obučemo pidžame, jer smo smatrali da će nas svakog momenta izbaciti iz stanova. Bilo je to vreme kad su izbacivali ljude iz stanova, ali smo imali sreće da nisu izbacivali ljude iz stanova u centru. Zgrade u centru su se same ispraznile.

Imala sam samo jednog druga Srbina tokom detinjstva, zvao se Stefan. Dobro ga se sećam. Pre početka konflikta dobro nam je išlo, igrali smo se zajedno. Kad se situacija pogoršala, nismo više sedeli zajedno. Oni su otišli u Srbiju, i sve smo kontakte izgubili sa njima.

U zgradi u kojoj sam živea pre rata, bile su tri srpske porodice: jedan starac, jedna starica, i jedan bračni par iznad našeg stana. Nismo imali neke odnose ali smo se uvek pozdravljali, "mirëdita" (dobar dan), "dobar dan"... Obostrano poštovanje. To su bile dobre porodice.

U vozu za Blace, sećam se da smo svi zajedno ušli u kupe - ja, mama, brat, njegova žena i sin. Mene su uvukli kroz prozor. Voz je krenuo a mama je ostala u Prištini. Pitala sam brata: "Zašto nas ovako izbacuju?". Htela sam da znam zašto se to dešava..Ceo ovaj proces, osim što nam je naneo puno štete, učinio je da ja kao dete razmišljam puno, da drugačije gledam na stvari a sigurna sam da cela moja generacija ima isto uverenje. Koliko god se mi trudili da se evropeizujemo, ja smatram da smo mi malo drugačiji, jer smo mi imali druge doživljaje i sad drugačije gledamo na stvari.

U to vreme ja sam imala jedan dnevnik, i sad, posle nekoliko godina, ponekad uzmem i čitam taj dnevnik. Tu sam opisala način na koji smo pobeгли, kako smo učili, ali ne volim često da čitam taj dnevnik pošto se uvek osećam loše.

Danas sam pročitala jedan članak koji me je podsetio na Faruka Begolija. Koliko malo umemo da cenimo ljude koje imamo i kako se prisećamo njih pošto napuste ovaj svet. Ista stvar se desila sa Bekimom Fehmijuom. Koliko god cenila ovog čoveka, opet smatram da ga nisam dovoljno cenila dok je bio živ. Toliko mi je žao poslednje predstave: "Profesor, jam talent se jo mahi" (Profesore, talent sam, nema frke), jer sam uvek govorila sebi: "Ima vremena, ima vremena, ići ću", i na kraju vidiš da nema više vremena. Mislim da je kultura ceniiti ljude koje imaš.

Tokom rata u Prištini nije funkcionisalo više od pet telefona u nekim zgradama. Telefon u mom stanu nije radio, ali je radio u stanu sada preminulog profesora, koji je takode bio profesor moje mame. Uvek kad smo hteli govoriti sa mamom, mi smo zvali i rekli da ćemo zvati kroz dva tri sata da bi oni zvali mamu. Ona bi došla i govorili bi sa njom. Retko, ali dovoljno da bi saznali da je živa. Nismo znali gde nam je sestra. Posle rata, saznali smo da je bila u Engleskoj, i zatim se vratila.

Odmah nakon rata nisam želela da stupim u kontakt sa Srbima, apsolutno. Mislim da to nije bila moja krivica. To je bila krivica okolnosti koje su me prinudile da imam to mišljenje.

Intervju 15.

14.12.2017. godine

14.12.2017. godine

14.12.2017. godine

14.12.2017. godine

Moje detinjstvo je bilo veoma zabavno. Imala sam multietničko društvo u zgradi. Družio sam se sa Srbima, naravno Albancima, a i sa Romima.

Imali smo dosta drugova u zgradi koji nisu bili viđeni kao Srbi, Albanci ili Romi nego prosto, bili su deca sa kojima, osim što smo se igrali, tukli smo se, krali, psovali, jeli zajedno. U obdaništu sam išao dve godine i družio sam se sa ostalim zajednicama. Igrali smo svakojake igre. Kao danas se sećam Diane, Dalibora, Benija, itd.

Odvajili smo se tek krajem osamdesetih, kad smo shvatili da su oni Srbi, mi Albanci, i da nas nešto odvaja. Inače, mi smo znali srpski, oni albanski, nismo gledali koji jezik govorimo, govorili smo jezik na kojem smo se najbolje razumeli. Ako neko nije znao albanski, govorili smo srpski i obrnuto. Iza zgrada bi organizovali koncerte sa gostima iz drugih zgrada, gde je bilo pesama na albanskom, srpskom, bez cenzure! Odvojili smo se samo kad smo saznali da je bilo nekih demonstracija. Tek '88 - '89 godine, počeli smo da se odvajamo po nacionalnoj pripadnosti.

Mi nismo imali puno glumaca, imali smo Bekima, Faruka, a srpska zajednica je imala dosta glumaca i njihova je kinematografija bila zabavna. Rastao sam u vremenu kada su dolazili do izražaja više strani filmovi nego oni iz bivše Jugoslavije, ali ipak, srpske serije poput "Bolji život" sam pratilo, i nismo spavali dok ih ne gledamo.

Faruk Begoli nije bio samo albanski glumac, nego takode glumac jugoslovenske kinematografije. On je bio glumac koji je pripadao celoj jugoslovenskoj kinematografiji. Bio je to veoma dobar glumac koji nas je oduševljavao u kućama i u pozorištu.

Prvi dan rata sam dočekao u stanu. Kod nas je došla i jedna drugarica moje sestre. Bila je to strašna noć, moja komšinica mi je dala pištolj i celu noć smo stražarili. Ja sam imao 700 maraka, koje sam uštedeo zajedno sa majkom, i živeli smo tih dana od tih para.

Ima puno mesta gde Srbi i Albanci saraduju, igraju se zajedno, ali ja ne vidim mogućnost da imam jednog bliskog druga kao pre, iako imam razne kontakte sa Srbima.

20 strana

strana 21

Intervju 16.

14.12.2017. godine

14.12.2017. godine

Muzička škola "Prenk Jakova" bila je zajednička škola sa Srbima. Imao sam jednu Bosanku u razredu, koja je kasnije naučila albanski. Srbi su bili na prvom spratu, a mi na drugom. Profesori nisu pravili razlike. Ja sam imao srpskog profesora i on je bio vrlo dobar sa mnom, a i ja sa njim. Nekad, kada nisam znao neku stvar, on mi je prevodio na albanski.

Ruku na srce, da nije bilo komšija, ne znam da li bi mi sad bili ovde. U početku su nam pomagali da ne idemo odande. Bilo nas je oko pet albanskih porodica a komšije (Srbi) su nam govorili: "Ostanite, niko neće da vas dira".

Zatim smo otišli u Blace, onda u Stankovec, gde smo ostali deset dana, a onda smo se vratili. Kad smo se vratili tu su bile naše komšije (Srbi). Trenutno niko od njih ne živi ovde.

Posle rata, imao sam priliku da se sastanem u jednom tržnom centru sa jednim Srbinom koji je živeo ovde, u zgradi gde ja živim. Kao komšija, zamolio me je da ga prošetam mojim autom. Bilo je to vreme posle rata i ljudi su išli u Prištinu. Povezao sam mog komšiju autom, provozao se kroz grad i on je tad rekao: "Da li ću još jednom doživeti da živim među vama, Albancima?".

Susreo sam se sa jednom Srpkinjom iz Gračanice, sa kojom sad imam dobre odnose. Ona živi u jednom selu blizu Lipljana, i stanuje sa porodicom. Ja tamo idem najmanje jednom mesečno, zovu me za praznike. Osećam se kao kod kuće, jer sam bio u odnosu sa tom devojkom. Odnosi sa njima su veoma dobri. Moja porodica je znala da ja posećujem jednu srpsku porodicu i rekli su mi: "Budi oprezan!". Njen brat je moj prijatelj i jaran. Rekao sam mu da mi Albanci ne smemo dirati sestru našeg druga, a on je odgovorio: "Mi smo takvi, mi smo više 'open' i ako se njoj sviđaš, možeš nastaviti s' njom". Začudio sam se na te reči. Ona sad ima stan u Beogradu i više vremena provodi tamo, to je razlog našeg distanciranja. Ja ne mogu da idem tamo pošto nemam srpski pasoš.

Ja sam puno opušteniji od ostalih i često sam govorio da, ako se neko iz moje porodice oženi Srpkinjom, ja ću biti prvi.

Pre rata, gledao sam televizijsku seriju "Bolji život".

Ljudi, pogodeni ratom, imaju više poteškoća da prihvate realnost u kojoj živimo. Ne verujem da bilo koja država ima bolje standarde za manjine od Kosova.

Intervju 17.

14.12.2017. godine

14.12.2017. godine

14.12.2017. godine

14.12.2017. godine

Nakon što sam završila srednju školu, udala sam se. Nisam nastavila studije, udala sam se u Prištini. Moj muž je ekonomista i kad smo došli u Prištinu naš prvi komšija je bio Srbin. To je bio moj najbliži kontakt sa jednim Srbinom. Ja uopšte nisam probala da se sprijateljim sa njima, ali bila je komšinica zvana Elena, koja mi se približila dobrim rečima i htela je da se sprijatelji sa nama. Celo vreme nas je pitala kako smo, da li smo se umorili i zvala nas je na kafu. Zatim smo počeli da idemo u goste. Ona je pričala albanski, nismo imali problema jer je i moj muž pričao srpski, ali u većini slučajeva smo pričali albanski i nije bilo problema. Počela je da govori sa mnom, da me pita o mojoj porodici, a ona je imala samo jednu ćerku. Počela je da govori o svojim poteškoćama, počela sam da joj verujem i izgledala mi je kao dobra osoba. S vremenom, malo po malo, moje predrasude su nestajale, i počela sam da uviđam dobra ponašanja, pomoć koju nam je nudila, i shvatila sam da nisu svi ljudi isti. Smatrala sam je dobrom osobom i počela sam da stičem dobar utisak o njoj.

Trudili smo se da pratimo kinematografiju iako je u to vreme bilo malo televizijskih kanala koji su prenosili filmove na albanskom, ali smo se trudili. Moj muž je bio zainteresovan pošto se on malo bavio i glumom. Trudili smo se da pratimo i da dajemo podršku glumcima poput Faruka Begolija, i bili smo svesni njegove slave.

Mi smo napustili Kosovo tri nedelje pre kraja rata. Ali, pre nego što smo napustili Kosovo, bojali smo se da idemo na granicu od Vranjevca jer smo znali da su srpske snage svuda i bilo je vrlo opasno. I tako, Elena bi došla, jer mi nismo smeli da izlatimo da kupimo namirnice i potrebne stvari. Ona bi došla, ispraćala nas, ostajala do kasnih sati i trudila bi se da nam pomogne i da ne dozvoli da se mi bojimo od Srba. Kad smo odlučili da napustimo Kosovo, ona nas je uzela autom, zajedno sa njenim mužem, i odvela nas je do granice. Ni trenutak nas nije napustila i manje više nam je odstranila strah da će nam se nešto loše dogoditi. Bili smo joj veoma zahvalni jer nam je pomogla u teškim vremenima.

Usput nas je zaustavila policija. Ona i njen muž su počeli da govore srpski, rekli su im: "Oni su sa nama, iz naše porodice ". Mogu reći da nam je spasila život. Možda smo zahvaljujući njima mi sada živi.

Kad smo se vratili u Prištinu odmah sam se setila Elene. Ona nas je spasila i bili smo joj zahvalni. Kad sam stigla kući, vrata su bila zaključana, nekoliko puta sam išla da vidim da ne dode u međuvremenu, ali ona nije došla.

Posle godinu i po dana ona je odlučila da proda kuću i da poseti njenu porodicu na severu Mitrovice, zbog toga je došla na Kosovo. I jednog dana, čudom, videla sam je pred vratima. Začudila sam se, jer nisam očekivala da ću se još jednom sresti s njom pošto je bila stara. Mi smo imali kontakte, jer kad je rat prestao, ona je pobeгла u Beograd, a zatim je došla da nas poseti i ostala je dva dana kod nas. Ona ja preminula pre dve i po godine i mogu da kažem da je jedina osoba srpske zajednice koju sam stvarno volela

14.12.2017. godine

14.12.2017. godine

Intervju 18.

Naša škola je bila velika, ali su nas odvojili: jedan sprat sa Srbima, drugi sa Albancima. U drugom razredu smo se tukli. Tada je počeo osećaj represije: dolazila je policija, hapsila učitelje... bilo je veoma loše...

To je bio deo svakodnevnice, različite istorije, cela porodica LDK (demokratski savez Kosova), i naravno da si bio inspirisan na neki patriotski način, jer smo i u školi učili vrlo patriotske stvari.

Imao sam drugove Srbe... Zajedno smo igrali fudbal... Kada je počeo gerilski rat, to je bio u neku ruku znak da se nešto može promeniti.

Ima Albanaca koji smatraju da treba da ponovo budemo deo Srbije. Ima Srba koji smatraju da Kosovo treba da bude nezavisno...

Ovde nema ekonomskog razvoja, nema posla, nema para. Ako su ljudi zaposleni i dobro žive, oni ne misle da ulaze u sukob sa nekim.

Impressum

Urednici: Marko Rakić, Filip Bojović i Sanja Stanković
Art direkcija i dizajn: Filip Bojović
Prevod: Dženana Huseinović i Qerim Ondozi
Fotografije: Nikola Bradonjić

Intervjueri:
Ivana Srdanov, Damir Bojić, Marina Grnja, Milana Femić,
Ljubiša Milovanović, Qerim Ondozi, Blerita Rustemi - Neziraj,
Elvira Beriša, Donjeta Demoli, Luljeta Demoli

Koordinatori projekta:
Milan Vračar, Jeton Neziraj i Qerim Ondozi

Realizaciju projekta podržali su:
Evropska Kulturna Fondacija
ERSTE Fondacija
Fondacija Hajnrih Bel za Jugoistočnu Evropu
Kosovska Fondacija za Otvoreno Društvo
Fond za Otvoreno Društvo Srbija

Projekat realizovali:
Asocijacija Kulturanova - Novi Sad
Multimedia Centar - Priština

www.kulturanova.org
www.qendra.org

Štampa: FORUM Štamparija, Novi Sad
Tiraž: 1000 primeraka

Novembar, 2010.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

323.1 (047.53)

POGLEDI : susret ličnih istorija Srba i Albanaca /
urednici Filip Bojović, Marko Rakić, Sanja Stanković. -
2010- . - Petrovaradin : Asocijacija Kulturanova, 2010-.
- Ilustr. ; 30 cm

Godišnje.
ISSN 2217-3838
COBISS.SR-ID 257847303

POSETITE
KOSOVO
VIZITONI
KOSOVË
POSETITE
KOSOVO

